

Capitolul I. Noțiuni introductive

Secțiunea 1. Scurtă privire istorică asupra asigurărilor

§1. Precizări prealabile

Operațiunile de asigurare sunt deosebit de complexe și, datorită efectelor juridice pe care acestea le produc, la exercitarea lor participă mai multe entități, unele dintre ele persoane fizice sau juridice, aparținând dreptului comun, iar altele, reprezentând autoritățile administrative ale statului, implicate în această activitate.

Comerțul cu asigurări^[1] este practicat de către asigurători care, potrivit legislației noastre, se împart în două categorii: asigurători societăți comerciale de asigurare și asigurători societăți mutuale de asigurare. Dar, la încheierea unei asigurări, un rol important îl au intermediarii în asigurări, care mijlocesc raportul de asigurare între asigurați și asigurători. Intermediarii în asigurări sunt, în principal, agenții de asigurare și brokerii de asigurare. Agenții de asigurare pot fi atât persoane fizice, cât și persoane juridice, iar brokerii se pot constitui și funcționa exclusiv sub forma societăților comerciale.

Activitatea de asigurare interesează în egală măsură și puterea statală care, în virtutea principiului organizării economiei de piață, trebuie, pe de o parte, să intervină pentru a asigura un cadru favorabil exercitării activității de asigurare de către asigurători, a extinderii acestuia prin intermediari, și, pe de altă parte, pentru a adopta reguli de prudență, care să protejeze asigurații sau potențialii asigurați. Intervenția statului se impune pentru protecția asiguraților, deoarece operațiunile de asigurare fiind complexe, iar asigurătorii, profesioniști în materie, asigurații fiind necunoscători, pot fi supuși unor abuzuri din partea comercianților de asigurări. De aceea, statele au înființat autorități administrative care să controleze, să supravegheze și să sancționeze, după caz, practicile abuzive ale asigurătorilor^[2]. În România, această autoritate

^[1] Este fără îndoială că operațiunile de asigurare sunt veritabile întrinderi comerciale, iar sub reglementarea Codului comercial erau considerate fapte de comerț obiective. A se vedea *I.N. FIŢESCU*, Curs de drept comercial, editat de Al.Th. Doicescu, București, 1929, p. 55-56; *ST.D. CĂRPENARU*, Drept comercial român, ed. a 6-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 51-52; *I. TURCU*, Teoria și practica dreptului comercial român, vol. I, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 43; *S. ANGHENI, M. VOLONCIU, C. STOICA, M.G. LOSTUN*, Drept comercial, Ed. Oscar Print, București, 2000, p. 44; *R. MOTICA, V. POPA*, Drept comercial român și drept bancar, Ed. Lumina Lex, București, 1999, p. 44.

^[2] De exemplu, în Franța, controlul și supravegherea prudențială sunt exercitate de Consiliul Național al Asiguraților, care în 2003 a fuzionat cu Consiliul Național de Credite; în sistemul italian autoritatea administrativă poartă denumirea de ISVAP (L'instituto per la vigilanza sulle assicurazioni private e di interesse collettivo) și este reglementată de Codul asigurărilor private, constituirea, organizarea, funcționarea și principalele competențe fiind cuprinse în art. 3-10 din cod (a se vedea *R. PELLINO, P. PELLINO, S. SORGI*, Capire le assicurazioni, Ed. Il Sole 24 ore, Milano, 2006, p. 22 și urm.; *S. LANNA*, Diritto delle assicurazioni private, Grupul editorial Esselibri-Simone, Milano, 2006, p. 36 și urm.); în Danemarca, entitatea însărcinată cu supravegherea și controlul în domeniul asigurărilor este Autoritatea

este Comisia de Supraveghere a Asigurărilor care, așa cum sugerează însăși denumirea, veghează la legalitatea fenomenului asigurărilor în țara noastră.

§2. Apariția și evoluția operațiunilor de asigurare

Operațiunile de asigurare, astfel cum se înfățișează ele astăzi ca un veritabil fenomen economic și juridic, se pierd în cele mai îndepărtate vremuri. Nu s-a constatat, însă, cu exactitate momentul nașterii primei asigurări, dar majoritatea autorilor susțin că faptele de asigurare datează și sunt strâns legate de primele forme organizate de comerț^[1]. Comerțul cu asigurări a apărut în formele sale rudimentare în civilizațiile din Asia și Orientul Mijlociu islamic^[2].

Desigur că primele operațiuni de asigurare nu erau atât de evaluate ca cele actuale, dar cuprindeau, totuși, două dintre elementele esențiale ale unui raport de asigurare: riscul și ideea de evitare sau distribuire a acestuia.

De altfel, ideea de asigurare a apărut datorită certitudinii existenței riscului și nevoii de evitare și de împărțire a consecințelor producerii acestuia. De aceea, în literatura de specialitate se susține că primele forme de asigurare au fost cele de distribuire și de suportare a riscurilor. În acest sens, negustorii chinezi își încărcau în mai multe vase marfa ce urma a fi transportată pe râurile și fluviile periculoase ale Chinei, reducând astfel riscul ca întreaga cantitate de marfă să fie supusă pieirii^[3].

În afară de comerțul maritim, tehnicile asigurării au fost întrebuințate și în agricultură și protecția membrilor unei comunități^[4]. Pentru că recoltele erau supuse intemperțiilor și acțiunii paraziților, scrierile descoperite în Orientul Mijlociu menționează că agricultorii dețineau terenuri situate în regiuni diferite, tocmai pentru evitarea producerii riscurilor caracteristice agriculturii.

Diferite comunități, datorită legăturilor strânse de rudenie sau de religie existente între membrii acestora, și-au creat o uzanță în temeiul căreia, cu prilejul producerii unor pagube, întreaga comunitate venea în ajutorul persoanei sau familiei ce cădea victimă unui eveniment păgubitor. Se acordau, astfel, ajutoare pentru înmormântare, pentru pieirea totală sau parțială a diferitelor bunuri: casă, hambare, animale etc.

Din punct de vedere juridic, asigurarea s-a clădit pe contractul de împrumut maritim utilizat de fenicieni, greci și romani, care consta, în esență, în luarea unui împrumut de către armatori, de la diferite persoane ce dispuneau de sume de bani, în schimbul cărora, dacă marfa ajungea la destinație, împrumutătorii primeau suma

de Supraveghere Financiară (pentru detalii a se vedea *R. BLANPAIN, P. LYNGS*, International Encyclopedia of Laws, Ed. Kluwer International, Boston, 1992, p. 19-20). În dreptul belgian, controlul este exercitat de Comisia bancară, financiară și de asigurări (C.B.F.A.) creată în 2004 în subordinea Ministerului Afacerilor Economice (a se vedea *M. FONTAINE*, Droit des assurances, 3^e ed., Ed. Larcier Bruxelles, 2006, p. 41 și urm.).

^[1] *V. CIUREL*, Asigurări și reasigurări: abordări teoretice și practici internaționale, Ed. All Beck, București, 2000, p. 3.

^[2] *D.A. CONSTANTINESCU, M. DOBRIN, A.-M. UNGUREANU, D. GRĂDIȘTEANU*, Tratat de asigurări, Ed. Semne 24 S.R.L., București, 1999, p. 12.

^[3] *V. CIUREL*, op. cit., p. 4; *D.A. CONSTANTINESCU, col.*, op. cit., p. 12; *J.-L. DE BOISSIEU*, Introduction à l'assurance, Ed. Collection Plus, 2005, p. 9.

^[4] *D.A. CONSTANTINESCU, col.*, op. cit., p. 13; *J.-L. DE BOISSIEU*, op. cit., p. 9.

împrumutată și un surplus cu titlu de dobândă, iar dacă transportul eșua, împrumutații erau absolviți de restituirea împrumutului^[1]. Se observă că tehnicile de asigurare au fost puternic influențate de dezvoltarea comerțului pe mare, motiv pentru care, de-a lungul istoriei, asigurările maritime au fost cele mai evolute dintre tipurile de asigurare practicate.

Cele mai vechi contracte de asigurare ce conțineau elementele raportului de asigurare asemănătoare celor din zilele noastre, potrivit documentelor istorice, au apărut în anul 215 î.e.n. În acel an, comercianții privați romani au livrat o serie de bunuri armatei romane, dar care trebuiau să ajungă în Spania și, pentru ca furnizorii bunurilor să-și primească prețul, Guvernul, în schimbul unei prime de asigurare, ce consta în mărfuri și nu în bani, a preluat riscul neajungerii bunurilor în bună stare la destinație^[2].

Conținutul unui alt contract de asigurare se regăsește într-o scrisoare a lui Cicero, adresată lui Canimus Sallus, din anul 50 î.e.n., în care Cicero solicita acestuia să garanteze o sumă de bani, care trebuia transportată de la Loadicea la Roma^[3].

Un alt contract a fost încheiat de Suetonius pentru împăratul Claudius, în jurul anului 58 e.n., născut într-o conjunctură deosebită, aceea a existenței unei stări de foamete a poporului roman, în care împăratul Claudius, pentru a-și convinge importatorii să livreze în continuare mărfuri statului, nu doar că s-a oferit să plătească o sumă fixă pentru bunurile importate, dar a acceptat și răspunderea personală pentru toate pierderile ce ar fi putut să apară din cauza furtunilor^[4]. Este pentru prima dată când, într-un contract de asigurare, se precizează cu exactitate riscul asigurat, și anume furtuna. În celelalte convenții de asigurare, obiectul asigurării era mai degrabă îndeplinirea obligației de rezultat (ajungerea mărfurilor sau a banilor la destinație), fără să se precizeze sinistrele împotriva cărora erau asigurate.

Tehnicile de asigurare s-au extins și au fost însușite de către romani, astfel încât orașele italiene au avut o contribuție substanțială la dezvoltarea asigurărilor, în principal a celor maritime^[5].

Primele polițe de asigurare, apropiate ca formă și conținut celor actuale, au fost încheiate pentru asigurarea maritimă în limba italiană și au constituit model și fundament pentru celelalte polițe de asigurare, inclusiv pentru polițele Lloyd's^[6].

§3. Apariția și evoluția entităților din domeniul asigurărilor

Primele entități juridice în domeniul asigurărilor nu au fost societățile comerciale obișnuite ci, așa-numitele camere de asigurare. Aceste camere de asigurare, unele au fost create de către stat, iar altele de bănci sau diferite asociații ale comer-

[1] Pentru detalii, a se vedea D.A. CONSTANTINESCU, *col.*, op. cit., p. 15 și urm.; V. CIUREL, op. cit., p. 6 și urm.; J.-L. DE BOISSIEU, op. cit., p. 9 și urm.

[2] V. CIUREL, op. cit., p. 5.

[3] *Ibidem*.

[4] *Idem*, p. 6.

[5] V. CIUREL, op. cit., p. 6 și urm.; D.A. CONSTANTINESCU, *col.*, op. cit., p. 15 și urm.

[6] Pentru detalii, a se vedea V. CIUREL, op. cit., p. 7; D.A. CONSTANTINESCU, *col.*, op. cit., p. 16 și urm.

cianților. Desigur că odată cu apariția și dezvoltare societăților comerciale din dreptul comun au început să se înființeze și societăți de asigurare.

Potrivit unor autori, prima entitate în domeniul asigurărilor o constituie Camera de Asigurări din Bruges, înființată în anul 1310, unde comercianții acelor vremuri își asigurau mărfurile, în principal, împotriva riscurilor maritime^[1]. În ordine cronologică, a doua Cameră de Asigurări a fost înființată în anul 1576, în Londra, iar polițele de asigurare trebuiau înregistrate la „Royal Exchange”, instituție de care este legată nașterea și evoluția asigurărilor Lloyd's de astăzi^[2]. Camerei de Asigurări londoneze îi urmează Camera de Asigurări din Amsterdam, înființată în anul 1598, în dezvoltarea căreia un rol important l-a avut Banca din Amsterdam, creând prima piață bursieră a lumii, loc în care se tranzacționau inclusiv polițe de asigurare. În Franța, s-a constituit Camera de Asigurări, în anul 1754^[3].

Primii asigurători sub forma societăților comerciale și-au făcut apariția după înființarea Camerelor de Asigurări, datorită beneficiilor ce se obțineau de pe urma acestor fapte de comerț. Se pare că cea dintâi societate de asigurare a luat ființă în Franța^[4], denumită „Compagnie Générale pour les Assurance et Prêts à la Gross Aventure”, în anul 1686^[5].

În Anglia, comerțul cu asigurări a fost exercitat, la început, nu de către societățile comerciale specializate în asigurări, ci de societățile pe acțiuni de drept comun, începând cu anul 1700. Printre acestea, sunt menționate: „East India Company”, „South Sea Company” și „Royal African Company”, însă, după prăbușirea economică din 1720, cunoscută sub numele de „South Sea Bubble”, în acea perioadă doar două companii au fost autorizate să încheie asigurări, și anume: „London Assurance” și „Royal Exchange”, care s-au dezvoltat alături de piața Lloyd's. Cu toate acestea, prima și cea mai veche societate de asigurări din Anglia, care funcționează și astăzi, a fost constituită în anul 1710, sub denumirea „Sun Fire Office”.

În Statele Unite ale Americii, societăți proprii de asigurare au luat ființă abia spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, aceasta deoarece, până în anul 1815, practica asigurărilor a fost dominată de companiile engleze de asigurare^[6].

După modelul Camerelor de Asigurări și a primelor societăți de asigurare, s-au constituit și funcționează asigurătorii de astăzi, organizați, în principal, sub forma societăților comerciale de asigurare și a societăților mutuale de asigurare.

[1] V. CIUREL, op. cit., p. 8 și autorii acolo citați.

[2] Denumirea pieței „Lloyd's” vine de la cafeneaua „Edward Lloyd's s Coffee House”, situată pe str. Lombard, lângă Royal Exchange; pentru mai multe detalii, a se vedea D.A. CONSTANTINESCU, col., op. cit., p. 17 și urm.; V. CIUREL, op. cit., p. 8 și urm.

[3] Y. LAMBERT-FAIVRE, Droit des assurances, VIIIe ed., Dalloz, Paris, 1992, p. 5.

[4] Pentru amănunte privind apariția și evoluția asigurărilor în sistemul francez, recomandăm: N. JACOB, PH. LE TOURNEAU, Les assurances, Dalloz, 1979; C.-J. BERR, H. GROUDEL, Droit des assurances, Dalloz, Paris, 1993; Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit.; J.-L. DE BOISSIEU, op. cit.

[5] G. RIPERT, R. ROBLOT, Traité du droit commercial, 13e ed., Titlul III, p. 751.

[6] D. POPESCU, I. MACOVEI, Contractul de asigurare, Ed. Junimea, Iași, 1982, p. 14.

§4. Scurtă privire istorică asupra asigurărilor în România

Dovezi în legătură cu asigurările, pe teritoriul românesc, nu există decât începând cu secolul al XIV-lea, motiv pentru care majoritatea covârșitoare a autorilor încep studiul fenomenului de asigurare, în România, cu această perioadă^[1].

La început, asigurările au fost practicate pe teritoriul românesc în Transilvania, sub forma asociațiilor mutuale și de întraajutorare și tot aici a fost organizată, în anul 1744, la Brașov „Casa de Incendiu”, prin fuzionarea mai multor asociații mutuale de acest gen^[2].

Prima societate de asigurări a fost înființată prin Înaltul Decret Domnesc nr. 699 din 13 martie 1871 și a purtat denumirea „Dacia”^[3]. Până la acea dată, comerțul de asigurare era exercitat de reprezentanțe ale unor societăți de asigurare austriece, italiene, engleze și maghiare^[4]. După doi ani, adică în 1873, a fost înființată a doua societate de asigurare, „România”, care, în anul 1881 a fuzionat cu „Dacia”, constituindu-se astfel societatea „Dacia – România”, care a devenit una dintre cele mai puternice societăți de asigurare din România^[5].

Datorită eficienței organizării și funcționării societății „Dacia – România”, asigurătorii străini prezenți pe piața asigurărilor din România în acea vreme au fost nevoiți să-și cedeze portofoliile de asigurări acestei societăți și să-și retragă reprezentanțele de pe teritoriul românesc^[6]. A urmat constituirea altor societăți de asigurare, precum: „Generală”, în anul 1907, specializată în asigurarea transporturilor maritime de cereale, societatea „Agricola”, în anul 1907, care practica asigurări legate de agricultură. În anul 1920 s-a constituit societatea „Steaua României”, care a fuzionat în anul 1922 cu „Ancora”, iar în 1932, a preluat portofoliul românesc al societății „Pheonix” din Viena^[7].

Societățile mai sus menționate, împreună cu multe altele^[8], au creat în România o veritabilă piață de asigurări, care s-a extins și în alte state. Spre exemplu, primele societăți de asigurare din Bulgaria au apărut ca filiale ale societăților „Dacia – România” (1881) și „Națională” (1889), perioadă în care asigurătorii români au atins apogeul^[9].

^[1] D.A. CONSTANTINESCU, *col.*, op. cit., p. 20; I. VĂCĂREL, F. BERCEA, *Asigurări și reasigurări*, Ed. Expert, București, 1993, p. 7; V. CIUREL, op. cit., p. 133 și urm.

^[2] V. CIUREL, op. cit., p. 133.

^[3] Printre fondatorii și membrii Consiliului de Administrație a acestei societăți se numărau personalități marcante ale vieții politice, sociale, economice și culturale ale epocii, precum G.Gh. Cantacuzino, B. Boierescu, Th. Mehedințeanu, V.C. Porumbaru, A. Zisu, T. Negroponete, St. Ioanide etc.

^[4] I. VĂCĂREL, F. BERCEA, op. cit., p. 105; V. CIUREL, op. cit., p. 133; D.A. CONSTANTINESCU, *col.*, op. cit., p. 20; GH. CARAIANI, M. TUDOR, *Dreptul asigurărilor. Asigurări. Probleme juridice și tehnice*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 9; D. POPESCU, I. MACOVEI, op. cit., p. 17.

^[5] În 1935, „Dacia – România” dispunea de un capital social de 60 milioane lei, de rezerve în sumă de 59,9 milioane lei, iar din Consiliul de Administrație făceau parte, printre alții: D.G. Ghica, principele, Al.B. Știrbei și N. Kogălniceanu.

^[6] I. VĂCĂREL, F. BERCEA, op. cit., p. 106.

^[7] I. VĂCĂREL, F. BERCEA, op. cit., p. 106 și urm., V. CIUREL, op. cit., p. 117 și urm.; D.A. CONSTANTINESCU, *col.*, op. cit., p. 20 și urm.; D. POPESCU, I. MACOVEI, op. cit., p. 7; GH. CARAIANI, M. TUDOR, op. cit., p. 9 și urm.

^[8] În anul 1930, existau în România 44 de societăți naționale și 2 străine.

^[9] D. POPESCU, I. MACOVEI, op. cit., p. 17; D.A. CONSTANTINESCU, *col.*, op. cit., p. 20.

O mențiune care merită consemnată în istoria comerțului cu asigurări în România, este înființarea, pe lângă Ministerul Comerțului și Industriei, în anul 1930, a Oficiului pentru Supravegherea Întreprinderilor Private, care încheiau asigurări sau reasigurări în țară. Se pune, astfel, în practică, necesitatea constatată la nivel mondial^[1], de intervenție a statului în materia asigurărilor, prin diferite organisme și instituții, în vederea efectuării controlului și supravegherii operațiunilor de asigurare în ansamblul lor.

Mai trebuie reținut că, pe teritoriul românesc, în afară de societățile comerciale de asigurare, comerțul cu asigurări mai era practicat și de către societățile mutuale de asigurare, al căror obiect era concentrat pe asigurările mutuale de animale și de culturi agricole, precum și de către instituții publice de asigurări, dintre care cea mai reprezentativă a fost Casa de Asigurări a Ministerului de Interne și a funcționat în perioada 1870-1948, înființându-se pe bazele acesteia Regia Autonomă a Asigurărilor de Stat^[2].

Fenomenul asigurărilor private s-a stins în țara noastră în anul 1948, când au fost naționalizate societățile de asigurare și societățile mutuale și au continuat să funcționeze până la 1 septembrie 1949, când toate acestea au fost dizolvate și lichidate, iar portofoliul și rezervele tehnice au fost preluate de societatea generală sovieto-română de asigurări pe acțiuni, „Sovromasigurarea”, înființată în același an.

În anul 1953, societatea „Sovromasigurarea” a fost și ea lichidată și în locul ei a luat ființă A.D.A.S., fiind singura instituție de asigurare din țara noastră. Așa se face că, în perioada 1949-1990, domeniul asigurărilor a constituit monopolul statului, iar politica acestuia punea accent pe obținerea beneficiilor din activitatea de asigurare și nu pe satisfacerea nevoilor asiguraților. Astfel se explică faptul că, în perioada menționată, formele de asigurare în România sunt extrem de reduse (asigurarea obligatorie și foarte puține forme de asigurare de persoane).

Monopolul statului pe piața asigurărilor a încetat în decembrie 1990, când, prin H.G. nr. 1279/1990^[3] s-a desființat Administrația Asigurărilor de Stat, activitatea acesteia fiind preluată de trei societăți comerciale de asigurări pe acțiuni:

a) Asigurarea Românească S.A., a preluat portofoliul asigurărilor facultative de viață, asigurărilor obligatorii, asigurărilor facultative de autoturisme și a altor asigurări;

b) Societatea de Asigurare și Reasigurare Astra S.A. căreia i-au fost transmise asigurările cu participare A.D.A.S. în străinătate și cele aferente asigurărilor și reasigurărilor externe;

c) Carom S.A., care a preluat activitatea privind constatarea daunelor, stabilirea și plata despăgubirilor, în cazurile de pagube produse în România, când răspun-

[1] În Franța, asigurările au fost supuse controlului de stat începând cu anul 1900, care se exercita prin Ministerul Muncii, până în anul 1940, când acest control a fost transferat Ministerului Finanțelor, iar din 1945 supravegherea și controlul sunt exercitate de către Consiliul Național al Asigurărilor, care în anul 2003 a fuzionat cu Consiliul Național de Credite.

[2] A se vedea: I. VĂCĂREL, F. BERCEA, op. cit., p. 113, D. POPESCU, I. MACOVEI, op. cit., p. 19, V. CIUREL, op. cit., p. 137, GH. CARAIANI, M. TUDOR, op. cit., p. 11.

[3] M. Of. nr. 145 din 17 decembrie 1990.

derea revine unor asigurați la asigurători din străinătate și în cazurile de daună produse în străinătate de asigurați la societăți de asigurare din țara noastră^[1].

§5. Câteva aspecte privind apariția și evoluția reasigurărilor

Cum era și firesc, operațiunile de reasigurare au apărut tot în domeniul comerțului maritim. În literatura de specialitate^[2] se susține că primele reglementări referitoare la raporturile de reasigurare se regăsesc în Ordonanța din 1681 a lui Ludovic al IV-lea al Franței, în care una din prevederile principale permitea asiguratorilor să facă reasigurări „cu alte persoane pentru acele efecte pe care ei înșiși le-au asigurat inițial”.

Dintre primele societăți de reasigurare menționăm: înființarea în 1846 a Companiei de Reasigurări „Kolmische Ruch-Koln”, care și-a început activitatea propriu-zisă în anul 1851. În anul 1863, s-a înființat prima societate de asigurări și reasigurări din Elveția, denumită „Swiss Reinsurance Company”; în anul 1867, în Anglia, și-a început activitatea „Reinsurance Company Ltd.”. În America, practicarea reasigurărilor a cunoscut un proces mai lent decât cel din Europa, astfel încât prima societate de reasigurare a fost înființată în anul 1820, intitulată „Reinsurance Company of America”.

Datorită utilității și siguranței pe care o reprezentau reasigurările, mai multe societăți de asigurare din Europa și-au propus, ca politică internă, încheierea în mod obligatoriu de reasigurări asupra unor asigurări proprii, semnând în acest sens convenții cu diferite alte societăți de asigurare. Spre exemplificare, menționăm Acordul din anul 1849, prin care 17 societăți scoțiene pentru asigurare de viață au convenit principalele reguli privind reasigurările de viață. Exemplul societăților scoțiene a fost urmat în anul 1900 de 46 de societăți engleze, care au încheiat o Convenție, cunoscută sub denumirea de „Reinsurance Agreement 1900”^[3].

Autorii care s-au ocupat de această chestiune^[4] susțin că prima poliță de reasigurare a avut ca obiect riscurile aferente unui voiaj de la Genova la Sluys. Tot potrivit acestor autori, a doua reglementare a raporturilor de reasigurare o constituie „Legea pentru reglementarea asigurării navelor aparținând supușilor Marii Britanii și mărfurilor sau efectelor încărcate pe ele”, adoptată în anul 1746^[5].

§6. Istoricul reglementărilor din domeniul asigurărilor

În doctrina de specialitate se precizează că primele reglementări referitoare la asigurări au fost cuprinse în legile Rhodosului din secolul al IX-lea î.e.n. Aceste legi nu reglementau faptele de asigurare în conținutul lor actual, dar făceau referiri la

[1] Pentru mai multe detalii privind începuturile și evoluția asigurărilor în România, a se vedea: I. VĂCĂREL, F. BERCEA, op. cit., p. 105 și urm.; D. PĂPESCU, I. MACOVEI, op. cit., p. 17 și urm.; V. CIUREL, op. cit., p. 137 și urm., D.A. CONSTANTINESCU, col., op. cit., p. 20 și urm.; GH. CARAIANI, M. TUDOR, op. cit., p. 9 și urm.

[2] V. CIUREL, op. cit., p. 11.

[3] Pentru mai multe detalii, a se vedea V. CIUREL, op. cit., p. 12 și urm.

[4] V. CIUREL, op. cit., p. 10 și urm.

[5] C.E. GOLDING, *The Law and Practice of Reinsurance*, 1965, Edition Buckley Press Ltd., The Bradts Brandford, Middx, p. 2, citat de V. CIUREL, op. cit., p. 10.

„avaria comună” în exercitarea comerțului maritim și tratau problemele legate de împărțirea și suportarea riscului avarierii sau distrugerii navelor.

Prima reglementare mai detaliată a asigurărilor se pare că este Ordonanța din 1453, emisă în Barcelona, care a fost cel dintâi act normativ ce a încercat să legifereze asigurările maritime. În Anglia, primul act normativ ce legifera raporturile de asigurare îl constituie „Elisabetan Act”, adoptat în anul 1601^[1]. În Franța, prima reglementare privind asigurările o constituie Ordonanța din 1681 a lui Ludovic al IV-lea, urmată de adoptarea, în 9 aprilie 1898, a Legii privind asigurarea victimelor accidentelor de muncă^[2].

În România, cel dintâi act normativ în materia asigurărilor a fost Înaltul Decret Domnesc nr. 699 din 13 martie 1871, Decret prin care a fost autorizată și înființarea primei societăți de asigurare, „Dacia”. Au urmat apoi:

- Codul Comercial din 1887^[3];
- Legea pentru constituirea și funcționarea întreprinderilor private de asigurare și reglementare a contractului de asigurare din 7 iulie 1930, cu modificările ulterioare din: 9 aprilie 1931, 12 martie 1932 și 10 aprilie 1936^[4];
- Legea pentru convertirea în lei a anumitor prestări prevăzute în unele contracte de asigurare, din 27 martie 1937;
- Decretul-lege din 29 martie 1941 privind interzicerea de constituire de noi societăți de asigurare în România;
- Decretul-lege din 1 octombrie 1941 privind acoperirea riscului de război în asigurările de viață;
- Decretul nr. 470/1971 privind organizarea și funcționarea Administrației Asigurărilor de Stat^[5];
- Decretul nr. 471/1971 cu privire la asigurările de stat^[6];
- Legea nr. 47/1991 privind constituirea, organizarea și funcționarea societăților comerciale din domeniul asigurărilor^[7];
- Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România^[8];
- Legea nr. 32/2000 privind activitatea de asigurare și supravegherea asigurărilor^[9];

^[1] Denumirea completă a acestui act este în Legea privind polițele de asigurare folosite între negustori.

^[2] Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit., p. 9.

^[3] M. Of. nr. 31 din 10 mai 1887.

^[4] M. Of. nr. 148 din 7 iulie 1930.

^[5] B. Of. nr. 161 din 28 decembrie 1971.

^[6] B. Of. nr. 161 din 28 decembrie 1971.

^[7] M. Of. nr. 151 din 19 iulie 1991.

^[8] M. Of. nr. 303 din 30 decembrie 1995. Legea nr. 136/1995 a fost modificată și completată de către: O.G. nr. 27/1997 (M. Of. nr. 208 din 26 august 1997); Legea nr. 32/2000 (M. Of. nr. 148 din 10 aprilie 2000); Legea nr. 172/2004 (M. Of. nr. 473 din 26 mai 2004); O.U.G. nr. 61/2005 (M. Of. nr. 562 din 30 iunie 2005); Legea nr. 283/2005 (M. Of. nr. 897 din 7 octombrie 2005); Legea nr. 113/2006 (M. Of. nr. 421 din 16 mai 2006); Legea nr. 172/2006 (M. Of. nr. 436 din 19 mai 2006); Legea nr. 180/2007 (M. Of. nr. 413 din 20 iunie 2007); Legea nr. 304/2007 (M. Of. nr. 784 din 19 noiembrie 2007); Legea nr. 71/2011 (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011).

^[9] M. Of. nr. 148 din 10 aprilie 2000. Legea nr. 32/2000 a fost modificată și completată de către: O.U.G. nr. 116/2000 (M. Of. nr. 311 din 5 iulie 2000); O.U.G. nr. 51 /2001 (M. Of. nr. 175 din 6 aprilie 2001); O.G. nr. 7/2001 (M. Of. nr. 435 din 3 august 2001) [abrogată la

- noul Cod civil (Legea nr. 287/2009 privind Codul civil^[1]).

Ultimele trei reglementări, respectiv Legea nr. 136/1995, Legea nr. 32/2000 și noul Cod civil reprezintă principalele acte normative ce reglementează comerțul cu asigurări, iar pentru realizarea armonizării legislației românești cu cea a Uniunii Europene în materie, acestea au fost modificate pentru a fi în concordanță cu reglementările europene în domeniu. Prin art. 192 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil au fost abrogate art. 9-47 din Legea nr. 136/1995 și, astfel, principalele reguli privind contractul de asigurare și diferitele forme de asigurare sunt consacrate în noul Cod civil.

Datorită multitudinii reglementărilor pe care le reclamă comerțul asigurărilor, unele state au concentrat regulile din acest domeniu în acte normative deosebit de ample pe care le-au intitulat „Coduri de asigurare”^[2].

Secțiunea a 2-a. Principalele noțiuni în legătură cu asigurările

În comerțul cu asigurări, reglementările legale folosesc o serie de noțiuni care necesită a fi definite și explicate. Definirea noțiunilor specifice domeniului asigurărilor ajută la o mai bună înțelegere a acestora și la delimitarea lor de noțiuni identice sau asemănătoare din dreptul comun. Majoritatea acestor noțiuni sunt definite de Legea nr. 32/2000 privind activitatea de asigurare și supravegherea asigurărilor, de Legea nr. 136/1995^[3] privind asigurările și reasigurările în România și de noul Cod civil.

§1. Asigurarea – coasigurarea – reasigurarea – retrocesiunea

1.1. Asigurarea

În concepția Legii nr. 32/2000, asigurarea reprezintă operațiunea prin care un asigurător constituie, pe principiul mutualității, un fond de asigurare, prin contribuția

rândul său de art. 298 din Legea nr. 571/2003-Codul fiscal (M. Of. nr. 927 din 23 decembrie 2003); Legea nr. 414/2002 (M. Of. nr. 456 din 27 iunie 2002); Legea nr. 76/2003 (M. Of. nr. 193 din 26 martie 2003); Legea nr. 403/2004 (M. Of. nr. 976 din 25 octombrie 2004); Legea nr. 503/2004 (M. Of. nr. 1193 din 14 decembrie 2004); O.U.G. nr. 61/2005 (M. Of. nr. 562 din 30 iunie 2005); O.U.G. nr. 201/2005 (M. Of. nr. 1191 din 29 decembrie 2005); Legea nr. 113/2006 (M. Of. nr. 421 din 16 mai 2006); O.U.G. nr. 87/2006 (M. Of. nr. 916 din 10 noiembrie 2006); O.U.G. nr. 117/2007 (M. Of. nr. 732 din 30 octombrie 2007); Legea nr. 162/2009 (M. Of. nr. 322 din 14 mai 2009); Legea nr. 289/2010 (M. Of. nr. 892 din 30 decembrie 2010).

^[1] Republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011.

^[2] Este cazul Franței (a se vedea C.-J. BERR, H. GROUDEL, op. cit., p. 9; Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit., p. 98; N. JACOB, PH. LE TOURNEAU, op. cit., p. 27; J.-L. DE BOISSIEU, op. cit., p. 31) și al Italiei (a se vedea S. LANNA, op. cit., p. 11; R. PELLINO, P. PELLINO, S. SORGI, op. cit., p. 14).

^[3] Legislațiile naționale se îngrijesc să lămurească principalele noțiuni pe care le utilizează în materia asigurărilor. A se vedea pentru exemplificare Codul asigurărilor private italian, Legea privind activitatea de asigurări a Poloniei din 22 mai 2003, Codul asigurărilor franceze etc.

unui număr de asigurați, expuși la producerea anumitor riscuri, și îi indemnizează pe cei care suferă un prejudiciu pe seama fondului alcătuit din primele încasate, precum și pe seama celorlalte venituri rezultate ca urmare a activității desfășurate.

Asigurarea nu se confundă cu „activitatea de asigurare” care desemnează, potrivit legii, în principal, oferirea, intermedierea, negocierea, încheierea de contracte de asigurare și reasigurare, încasarea de prime, lichidarea de daune, activitatea de regres și de recuperare, precum și investirea sau fructificarea fondurilor proprii sau atrase prin activitatea desfășurată. Se observă că noțiunea de activitate de asigurare este mult mai largă decât cea de asigurare, cuprinzând toate operațiunile esențiale legate de asigurare, asigurători reasigurare și intermedierea în asigurări.

În limbajul obișnuit, prin asigurare se înțelege raportul concret dintre asigurat și asigurător cuprins într-o poliță de asigurare în care este contractată^[1] o anumită formă de asigurare.

1.2. Coasigurarea

Coasigurarea este definită de noul Cod civil, în art. 2239 alin. (1) ca fiind operațiunea prin care doi sau mai mulți asigurători acoperă același risc, fiecare asumându-și o cotă-parte din acesta.

Așadar, coasigurarea este tehnica juridică în temeiul căreia un bun sau o valoare este, în același timp, asigurat de către doi sau mai mulți asigurători^[2]. De exemplu, un bun, la valoarea de 100% este asigurat de doi asigurători în cote egale, sau disproporționat (50%-50%, 25%-75%).

Pot exista doi sau mai mulți coasigurători, fără să existe o limită în acest sens. Prin intermediul coasigurării, se realizează o dispersie a riscurilor între mai mulți asigurători^[3]. Coasigurarea poate fi în cote procentuale (20-30%) sau în limita unei părți din suma asigurată, adică în cuantumul unei sume fixe (4.000 lei). Deci, în cazul coasigurării, riscurile sunt preluate de mai mulți coasigurători în cotele stabilite prin polițele de asigurare, fără ca aceasta să creeze raporturi de solidaritate între coasigurători. Soluția este consacrată în mod expres de noul Cod civil, în art. 2239 alin. (2), potrivit căruia „fiecare asigurător răspunde față de asigurat numai în limita sumei pentru care s-a angajat prin contract”.

La survenirea cazului asigurat, asiguratul, beneficiarul, sau, după caz, terțul păgubit, nu poate cere de la un singur asigurător acoperirea întregului prejudiciu, ci doar până la limita de risc preluată. Tot astfel, nu se pot încasa indemnizații de la coasigurători care să depășească valoarea bunului sau a pagubei din momentul

[1] Cu privire la natura contractuală a asigurărilor private, a se vedea S. LANNA, op. cit., p. 10.

[2] A se vedea și FR. DEAK, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2001, p. 469; I. DOGARU, P. DRĂGHICI, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a 3-a, Ed. All Beck, București, 2002, p. 892; L. STĂNCIULESCU, *Drept civil, Partea specială. Contracte și succesiuni*, ed. a 3-a, revăzută și actualizată, Ed. Hamangiu, București, 2006, p. 254; C. MACOVEI, *Contracte civile*, Ed. Hamangiu, București, 2006, p. 344; C.-J. BERR, H. GROUDEL, op. cit., p. 20; Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit., p. 44; N. JACOB, PH. LE TOURNEAU, op. cit., p. 10; R. BLANPAIN, P. LYNGS, op. cit., p. 148-150.

[3] N. JACOB, PH. LE TOURNEAU, op. cit., p. 10; Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit., p. 44.; A. LA TORRE, *Le assicurazioni*, seconda edizione, ampliata e aggiornata, Giuffrè Editore, Milano, 2007, p. 191.

producerii riscului asigurat. Altfel stau lucrurile în cazul asigurărilor de persoane, unde, dacă există raporturi de coasigurare, se vor încasa indemnizațiile în întregime, indiferent de câți coasigurători sunt.

Ca să fim în prezența coasigurării, este necesar ca valoarea socială sau bunul să fie asigurat concomitent la mai mulți asigurători, dar pentru aceleași riscuri. Prin urmare, dacă un asigurător preia un anumit risc, spre exemplu al incendiului (pentru bun) și pentru deces (în cazul persoanelor) și un alt asigurător contractează pentru furt (în cazul bunurilor) și pentru invaliditate (în cazul persoanelor), nu sunt întrunite cerințele coasigurării, ci acestea se înfățișează ca asigurări de sine stătătoare, pentru riscuri diferite^[1]. Condiția este impusă chiar de definiția legală a coasigurării din cuprinsul art. 2239 alin. (1) care prevede că asigurătorii „acoperă același risc”.

1.3. Reasigurarea

Reasigurarea reprezintă tot o dispersie a riscurilor, prin care asigurătorul, la rândul lui, se asigură la un alt asigurător, care poartă denumirea de reasigurător^[2]. În concepția noului Cod civil (art. 2240), prin reasigurare se înțelege operațiunea de asigurare a unui asigurător, în calitate de reasigurat, de către un alt asigurător, în calitate de reasigurător.

De pildă, un tanc petrolier este asigurat în întregime la o societate de asigurare, pentru anumite riscuri (scufundare, poluare, scurgere, coliziune etc.). Asigurătorul transmite o parte din riscurile preluate reasigurătorului, de exemplu, un procent de 40%, sau pentru o cotă din suma asigurată^[3] sau se reasigură doar pentru riscurile cele mai grave, cum ar fi cele contra poluării.

Dar reasigurarea poate opera și asupra tuturor asigurărilor subscrise de un asigurător când, de pildă, acesta se reasigură pentru toate asigurările pe care le încheie. În consecință, reasigurarea poate avea ca obiect un risc individualizat în cotă procentuală sau în suma asigurată sau mai multe riscuri specifice unor clase sau forme determinate de asigurare.

În schimbul preluării riscurilor de către reasigurător, asigurătorul va plăti, la rândul lui, prime de reasigurare. Raporturile de reasigurare se derulează, exclusiv, între asigurător și reasigurător^[4], de unde consecința că, la producerea cazului asigurat, asiguratul, beneficiarul sau terțul păgubit nu are acțiune în daune împotriva reasigurătorului, deoarece acesta din urmă îi va invoca excepția dedusă din principiul *res inter alios acta*. Soluția se impune pe considerentul că, spre deosebire de

[1] Pentru mai multe detalii, a se vedea: FR. DEAK, op. cit., p. 469-470; I. DOGARU, col., op. cit., p. 892-495; L. STĂNCIULESCU, op. cit., p. 254; C. MACOVEI, op. cit., p. 344-345; C.-J. BERR, H. GROUDEL, op. cit., p. 20; Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit., p. 44-45; N. JACOB, PH. LE TOURNEAU, op. cit., p. 10; R. BLANPAIN, P. LYNGS, op. cit., p. 148-150.

[2] N. JACOB, PH. LE TOURNEAU, op. cit., p. 9; Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit., p. 45.

[3] În doctrina franceză, această modalitate a reasigurării este denumită „reasigurare în participație” sau „în cotă parte” (Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit., p. 46-47).

[4] FR. DEAK, op. cit., p. 470; D. POPESCU, I. MACOVEI, op. cit., p. 35; I. DOGARU, col., op. cit., p. 896-497; L. STĂNCIULESCU, op. cit., p. 255; C. MACOVEI, op. cit., p. 345; C.-J. BERR, H. GROUDEL, op. cit., p. 20; Y. LAMBERT-FAIVRE, op. cit., p. 45; N. JACOB, PH. LE TOURNEAU, op. cit., p. 10.

raporturile de asigurare, legiuitorul nu recunoaște o acțiune directă împotriva reasiguratorului, nici asiguratului, nici beneficiarului sau terțului păgubit.

Pe de altă parte, Codul civil prevede în mod categoric, în art. 2240 alin. (3) că „reasigurarea nu stinge obligațiile asiguratorului și nu stabilește niciun raport juridic între asigurat și reasigurator”. Rezultă că, în același timp, nici asiguratorul nu poate invoca existența reasigurării în refuzul de plată al despăgubirilor și nici nu poate condiționa plata lor de încasarea indemnizației de la reasigurator pentru riscurile reasigurate. Înseamnă că, în caz de daună, asiguratorul este cel care o va acoperi în întregime, urmând să se întoarcă împotriva reasiguratorului pentru partea de risc contractată de acesta din urmă.

Este posibil să existe, în același timp, cu privire la același bun ori valoare asigurată, mai mulți reasiguratori, care preiau o parte din anumite riscuri asigurate (incendiu, furt etc.), fie o parte din toate riscurile contractate. Legiuitorul nu reglementează o limită minimă sau maximă a contractării riscurilor în regim de reasigurare, de unde concluzia că reasigurarea poate fi integrală, în procent de 100%, adică asiguratorul se reasigură pentru întreaga sumă contractată cu asiguratul sau doar pentru o parte din aceasta.

Reglementările din domeniul asigurărilor permit și reasiguratorului să se reasigure la un alt reasigurator și tot așa mai departe, după regulile și în condițiile reasigurării inițiale.

1.4. Retrocesiunea

Operațiunea prin care reasiguratorul cedează, la rândul său, o parte din riscurile acceptate de la asigurator, se numește retrocesiune. Semnificația juridică a noțiunii de retrocesiune este consacrată de Codul civil, în art. 2241, potrivit căruia prin operațiunea de retrocesiune reasiguratorul poate ceda, la rândul său, o parte din riscul acceptat.

Așadar, retrocesiunea se înfățișează ca fiind reasigurarea reasiguratorului, pentru partea din riscurile preluate^[1]. Retrocesiunea poate fi parțială sau integrală.

§2. Asiguratul – contractantul asigurării – beneficiarul asigurării – persoana cuprinsă în asigurare – terțul păgubit

2.1. Asiguratul

Asiguratul este persoana fizică sau juridică ce încheie contractul de asigurare, plătește primele de asigurare iar, la producerea cazului asigurat, încasează despăgubirile de la asigurator^[2]. Spre deosebire de asiguratori, care trebuie să îndeplinească o multitudine de condiții pentru a avea această calitate într-un contract de asigurare, pentru asigurat nu sunt reglementate cerințe speciale cu excepția aceleia de a justifica un interes la încheierea asigurării.

^[1] Pentru mai multe detalii, *FR. DEAK*, op. cit., p. 472; *I. DOGARU, col.*, op. cit., p. 898-899; *L. STĂNCIULESCU*, op. cit., p. 254-256; *C. MACOVEI*, op. cit., p. 345-346; *Y. LAMBERT-FAIVRE*, op. cit., p. 45-46.

^[2] A se vedea și *FR. DEAK*, op. cit., p. 450; *I. DOGARU, col.*, op. cit., p. 874; *L. STĂNCIULESCU*, op. cit., p. 251; *C. MACOVEI*, op. cit., p. 336; *D. POPESCU, I. MACOVEI*, op. cit., p. 96-97.

2.2. Contractantul asigurării

În concepția Codului civil [art. 2199 alin. (2)], contractantul asigurării este persoana care încheie contractul de asigurare pentru asigurarea unui risc privind o altă persoană ori pentru bunuri sau activități ale acesteia și se obligă față de asigurator să plătească prima de asigurare.

La fel ca și asiguratul, contractantul încheie contractul de asigurare, plătește primele, dar nu încasează indemnizația de asigurare. Ca regulă, contractantul nu-și asigură riscurile ce privesc propria persoană, ci pe acelea ale beneficiarului. Deci, vorbim de contractant atunci când în raporturile de asigurare este implicată și o a treia persoană, beneficiarul, căruia asiguratorul îi va plăti indemnizația la ivirea riscului asigurat^[1].

Așa cum rezultă din definiția legală a contractantului asigurării, acesta poate contracta riscuri care privesc viața, sănătatea, integritatea corporală, bunurile sau activitățile altei persoane. Nimic nu se opune însă ca, alături de riscurile ce privesc persoana, bunurile și activitățile altei persoane să fie cuprinse în asigurare riscuri ce privesc persoana, bunurile sau activitățile proprii ale contractantului asigurării.

Una din principalele consecințe juridice ale tehnicii contractării asigurării este aceea că obligațiile reglementate de lege în sarcina asiguratului vor fi îndeplinite de către contractantul asigurării, iar nu de către beneficiarul stipulat în contract.

2.3. Beneficiarul asigurării

Beneficiarul asigurării este persoana desemnată de contractant să încaseze indemnizația de asigurare. Semnificația juridică a noțiunii de beneficiar al asigurării nu este consacrată în mod expres, ci se deduce din conținutul art. 2230 C. civ., care dispune că indemnizația de asigurare se plătește asiguratului sau beneficiarului desemnat de acesta.

Prin urmare, beneficiarul nu semnează polița de asigurare, nu plătește primele, nu are nicio obligație izvorâtă din raportul de asigurare, dar va încasa indemnizația în baza stipulației^[2] făcută în contract de către contractantul ce l-a desemnat. Sunt cazuri când înseși situațiile practice impun mecanismul desemnării unui beneficiar, altul decât contractantul asigurării. Astfel sunt asigurările de deces, în care persoana decedată a încheiat contractul de asigurare, a plătit și primele, dar a stipulat în contract ca, la moartea sa, indemnizația de asigurare să fie acordată unei anumite persoane care poartă denumirea de beneficiar al asigurării. La fel, în cazul asigurărilor pentru studii, când contractul este încheiat de părinți, primele sunt achitate tot de aceștia, iar beneficiar este copilul sau copiii menționați în polița de asigurare.

[1] Pentru dezvoltări, a se vedea *FR. DEAK*, op. cit., p. 450-451; *I. DOGARU, col.*, op. cit., p. 874; *L. STĂNCIULESCU*, op. cit., p. 251; *C. MACOVEI*, op. cit., p. 336; *D. POPESCU, I. MACOVEI*, op. cit., p. 98-100; *C. ILIESCU*, Contractul de asigurare de bunuri în România, Ed. All Beck, București, 1999, p. 36-37.

[2] În doctrină se susține că această tehnică a asigurării prin asigurarea unor riscuri ce privesc o altă persoană sau chiar contractarea unor riscuri proprii dar desemnarea unui terț pentru încasarea indemnizației de asigurare se fundamentează pe instituția juridică a stipulației pentru altul (a se vedea *I. DOGARU, col.*, op. cit., p. 874); acești autori dau ca exemple asigurările în virtutea legii și beneficiarul creditor al unei garanții reale asupra bunului asigurat.

În calitate de beneficiar al asigurării pot fi desemnate una sau mai multe persoane, fizice sau juridice. Poate fi stipulat ca beneficiar un comerciant sau necomerciant, ca de pildă o asociație sau o fundație, beneficiarul poate fi sau nu rudă cu contractantul etc.

În asigurările de deces nu se confundă beneficiarul asigurării cu moștenitorii asiguratului, fiindcă aceștia din urmă vor încasa indemnizația de asigurare după regulile care guvernează moștenirea în cotele ce se cuvin, în virtutea moștenirii legale sau testamentare^[1], după caz, în timp ce beneficiarul primește indemnizația datorită desemnării lui de către contractant în chiar polița de asigurare. Soluția este consacrată în mod expres de Codul civil care, în art. 2230 prevede că, în cazul decesului asiguratului, dacă nu a fost desemnat un beneficiar, indemnizația de asigurare intră în masa succesorală, revenind moștenitorilor asiguratului.

Desigur că nu există impedimente ca beneficiarul să fie desemnat din rândul moștenitorilor, un descendent de exemplu, caz în care se vor aplica și regulile moștenirii când există mai mulți succesori în cauză. De altfel, regulile moștenirii își vor găsi incidență și în împrejurarea în care beneficiar este o terță persoană, dar contractantul are moștenitori rezervari^[2].

Noțiunile de contractant și de beneficiar al asigurării sunt specifice asigurărilor de persoane. Deși, așa cum s-a văzut în cele de mai sus, când definește noțiunea de contractant, legea acreditează ideea că acest mecanism este propriu doar polițelor care au de obiect asigurarea de riscuri ce privesc o altă persoană decât cea care încheie contractul de asigurare, el este întâlnit și în alte situații, cum este cea a decesului. Chiar Codul civil stipulează, în art. 2230, că în cazul decesului asiguratului indemnizația de asigurare se plătește beneficiarului sau moștenitorilor asiguratului. Ca atare, în acest din urmă caz nu se asigură riscuri ale altei persoane, ci riscuri proprii ale asiguratului, adică ale defunctului. Mai exact, suntem în prezența asigurării pentru deces, dar indemnizația de asigurare va fi încasată de beneficiar în virtutea stipulării acestui fapt de către însuși defunctul, în contractul de asigurare. Se înțelege că defunctul a avut calitatea de contractant iar persoana desemnată să primească indemnizația de asigurare, pe cea de beneficiar, deși, așa cum arătam, au fost contractate riscuri ale defunctului și nu ale beneficiarului.

Într-un sens mai larg și terțul păgubit este tot un beneficiar al asigurării, deoarece, la producerea cazului asigurat, în anumite împrejurări el încasează indemnizația de asigurare cu titlu de despăgubiri^[3]. Sigur că mecanismul este specific asigurărilor de răspundere civilă obligatorie sau facultativă^[4].

În concluzie, potrivit prevederilor legale din domeniul asigurărilor, există două principale categorii de beneficiari ai asigurării. Prima categorie de beneficiari este

[1] A se vedea *M. ELIESCU*, *Curs de succesiuni*, Ed. Humanitas, București, 1997, ed. îngrijită de C.M. CRĂCIUNESCU; *FR. DEAK*, *Tratat de drept succesoral*, Ed. Actami, București, 1999; *V. STOICA*, *Drept succesoral*, Curs universitar, Ed. Editas, București, 2003; *L. STĂNCIULESCU*, *op. cit.*

[2] Pentru dezvoltări, recomandăm *FR. DEAK*, *op. cit.*, p. 450-451; *I. DOGARU*, *col.*, *op. cit.*, p. 874. *L. STĂNCIULESCU*, *op. cit.*, p. 251; *C. MACOVEI*, *op. cit.*, p. 336; *D. POPESCU*, *I. MACOVEI*, *op. cit.*, p. 98-100; *C. ILIESCU*, *op. cit.*, p. 36-37.

[3] A se vedea, în același sens, *I. DOGARU*, *col.*, *op. cit.*, p. 874.

[4] Pentru detalii privind asigurările de răspundere civilă, recomandăm *C. ELIASHBERG*, *F. COULBAULT*, *Risques et assurances de responsabilité civile*, 4e ed., Ed. L. Argus, Dalloz, 2002.

cea ale căror riscuri privind persoana, bunurile sau activitățile proprii sunt cuprinse în contractul de asigurare și cea de-a doua categorie, specifică asigurărilor de persoane, este alcătuită din persoanele desemnate prin contractul de asigurare să încaseze indemnizația de asigurare în caz de deces al asiguratului.

2.4. Persoana cuprinsă în asigurare

În ceea ce privește părțile raportului juridic de asigurare, trebuie avute în vedere și prevederile art. 2223 alin. (2) C. civ., care stipulează că prin contractul de asigurare se poate cuprinde în asigurare și răspunderea civilă a altor persoane decât a celei care a încheiat contractul, denumită „persoană cuprinsă în asigurare”.

Mecanismul juridic al „persoanei cuprinsă în asigurare” este specific asigurărilor de răspundere civilă și constă în includerea în contractul de asigurare a răspunderii altei persoane decât cea care subscrie polița de asigurare. De exemplu, o societate comercială, pe lângă răspunderea proprie contractează și răspunderea civilă a managerilor.

Persoana cuprinsă în asigurare nu se confundă cu beneficiarul asigurării. Persoana cuprinsă în asigurare are și ea calitatea de asigurat dar, spre deosebire de beneficiarul asigurării, nu încasează indemnizația de asigurare. Prin urmare, asiguratorul va fi obligat la despăgubiri când cazul asigurat este produs de către contractant, dar și când acesta este produs de către persoana cuprinsă în asigurare. Întrucât legea nu prevede, credem că poate fi cuprinsă în asigurare atât răspunderea civilă a persoanei fizice cât și răspunderea civilă a persoanei juridice^[1]. Pentru a putea fi cuprinsă în asigurare persoana fizică sau persoana juridică, este necesar să fie stipulată în contractul de asigurare, cu precizarea elementelor de identificare ale acesteia.

2.5. Terțul păgubit

Noțiunea de terț păgubit este specifică asigurărilor de răspundere civilă. Producerea riscului asigurat, în majoritatea situațiilor cauzează prejudicii însuși asiguratului, dar, în asigurările de răspundere civilă, acestea privesc persoane străine de asigurare, denumite terți păgubiți.

Așadar, în asigurările de răspundere civilă, persoana care suferă un prejudiciu ca urmare a survenirii cazului asigurat se numește terț păgubit. Persoana păgubită este terț față de raportul de asigurare, dar ea este implicată în momentul în care a suferit o daună materială sau morală în urma unui eveniment în legătură cu care exista încheiată o asigurare^[2] (deces sau vătămări corporale produse de un conducător auto, sau de un angajat al comitentului etc.).

Terțul păgubit va încasa despăgubirile de la asigurător, nu pentru că este parte contractantă sau beneficiar al asigurării, ci pentru că a suferit un prejudiciu de pe

[1] Poate fi luat cazul asigurării de răspundere civilă a intermediarilor în asigurări persoane juridice, când este asigurat brokerul sau agentul de asigurare persoană juridică, dar prin aceeași poliță este cuprinsă și asigurarea obligatorie a membrilor organelor de conducere a societății, în temeiul Legii nr. 31/1990.

[2] A se vedea *FR. DEAK*, op. cit., p. 510; *I. DOGARU*, col., op. cit., p. 927-929; *L. STĂNCIULESCU*, op. cit., p. 261; *C. MACOVEI*, op. cit., p. 351-352; *D. POPESCU*, *I. MACOVEI*, op. cit., p. 98-100.

urma unui risc asigurat. În această calitate, legea recunoaște persoanei păgubite dreptul de a acționa în instanță direct pe asiguratorul celui vinovat de producerea prejudiciului dacă acesta din urmă refuză să-l acopere.

§3. Elementele contractului de asigurare

3.1. Prima de asigurare

Prima de asigurare este suma de bani (remunerația) pe care o plătește asiguratul (contractantul) asiguratorului pentru asumarea riscului (prețul asigurării)^[1].

Legea nr. 32/2000 operează cu noțiunile de prime brute subscrise, prime nete subscrise, prime brute încasate și prime nete încasate:

- Primele brute subscrise sunt primele încasate și de încasat, inclusiv primele de reasigurare încasate și de încasat aferente tuturor contractelor de asigurare și contractelor de reasigurare, care intră în vigoare în exercițiul financiar, înainte de deducerea oricăror sume din acestea.

- Primele nete subscrise sunt primele brute subscrise din care se deduc sumele plătite și de plătit drept prime de reasigurare.

- Primele brute încasate reprezintă totalul primelor încasate, inclusiv primele de reasigurare încasate în perioada de referință, înainte de deducerea oricăror sume din acestea.

- Primele nete încasate sunt primele brute încasate din care se deduc sumele plătite drept prime de reasigurare.

Principalele elemente care stau la baza calculării primei ca obligație a asiguratului sunt forma de asigurare contractată, categoriile de riscuri subscrise, suma asigurată și perioada asigurată. Primele de asigurare se stabilesc, de regulă, pentru un an de zile și pot fi plătite în întregime în momentul încheierii contractului de asigurare sau în mai multe tranșe pe parcursul derulării acestuia. În conformitate cu legislația actuală, prima de asigurare constă în sume de bani, ea neputând fi alcătuită din alte bunuri sau servicii. De regulă, plata primei de asigurare condiționează intrarea în vigoare a asigurării sau începerea perioadei de asigurare^[2].

S-a precizat că, în asigurările de răspundere civilă sau a celor de răspundere profesională, tipul activității desfășurate reprezintă elementul obiectiv esențial în funcție de care se apreciază riscul și se determină nivelul primei de asigurare. De asemenea, un rol important îl constituie componenta de risc subiectiv în determinarea primei de asigurare, deoarece un asigurat prudent, diligent, poate beneficia de prime de asigurare reduse, iar unul neglijent, imprudent, de prime mărite, prin aplicarea clauzei de tip *bonus-malus*^[3].

Prima de asigurare constituie principala obligație a asiguratului, dar și un element esențial al raportului de asigurare; neplata ei conduce la rezilierea contractului de asigurare.

[1] FR. DEAK, op. cit., p. 454, C. MACOVEI, op. cit., p. 339; D. POPESCU, I. MACOVEI, op. cit., p. 7; C. ILIESCU, op. cit., p. 52.

[2] Pentru mai multe detalii, a se vedea, FR. DEAK, op. cit., p. 454 și urm., C. MACOVEI, op. cit., p. 339; D. POPESCU, I. MACOVEI, op. cit., p. 74 și urm.; C. ILIESCU, op. cit., p. 52 și urm.

[3] I. SFERDIAN, Dreptul asigurărilor, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 154.